

Apstiprinu
Liepājas Valsts tehnikums

Direktors
(A.Ruperts)

2023.gada 2.janvāris

DDI – 82 - 2023

**DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA
MŪRNIKAM**

Izstrādātā pamatojoties uz Darba aizsardzības likuma 14.pantu un MK 10.08.2010
noteikumiem Nr.749 «Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos»

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

1.1. Patstāvīgi darbu drīkst veikt personas ne jaunākas par 18 gadiem, kurām veikta medicīniskā veselības pārbaude pirms stāšanās darbā, ievadinstruktāža, sākotnējā instruktāža darba vietā un drošu darba veikšanas paņēmieni apmācība.*

* *Nosacījumi par vecumu, medicīnisko pārbaudi nav attiecināmi uz izglītojamiem mācību procesā.*

1.2. Vienu reizi 12 mēnešos strādājošiem jāiziet atkārtota instruktāža. Personas, kas nav instruētas un apmācītas, patstāvīgi darbu veikt nedrīkst. Ja strādājošie neievēro darba aizsardzības noteikumus, viņiem jāiziet atkārtota instruktāža.

1.3. Strādājošā pienākumi:

1.3.1. veikt tikai to darbu, kuram viņš ticis apmācīts un izgājis darba aizsardzības instruktāžu;

1.3.2. ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;

1.3.3. smēķēt tikai īpaši norādītās vietās;

1.3.4. izmantot instrumentus un palīģierīces, ko paredz darba veikšanas tehnoloģija;

1.3.5. zināt aptiecinātas medicīnisko līdzekļu izmantošanas un pirmās palīdzības sniegšanas paņēmienus;

1.3.6. izmantot individuālos aizsardzības līdzekļus.

1.4. Prasības darba vietas iekārtošanai un tehnoloģiskā procesa organizācijai:

1.4.1. zināt un ievērot ražotāja norādījumus, kā arī drošus darba paņēmienus un metodes veicot darbu ar dažāda veida rokas instrumentiem;

1.4.2. mācēt attiecīgajam darbam izvēlēties piemēroto instrumentu, noteikt tā derīgumu, kā arī pārvaldīt instrumenta lietošanas un apkalpes iemaņas;

1.4.3. lietot nebojātus rokas instrumentus, pielietot pēc to nozīmes;

1.4.4. ievērot tīrību un kārtību sanitārās, sadzīves telpās un darba vietā, kā arī ievērot personīgās higiēnas prasības;

1.4.5. ievērot darba vietā un telpās izvietotās drošības zīmes, brīdinošus uzrakstus un apzīmējumus;

1.4.6. nepieļaut to personu atrašanos darba vietā, kuras nav saistītas ar izpildāmo darbu, neuzdot savu darba pienākumu veikšanu citiem;

1.4.7. piebrauktuves, ejas un darba vietas regulāri jātīra un tās nedrīkst piegružot. Ejas ar slīpumu virs 20 grādiem, jāapriko ar nožogotām kāpnēm. Eju platumam, jābūt ne mazākam par 0,8 m, bet to augstumam ne mazākam par 1,8 m;

1.4.8. darba vietas un to pieejas, kas atrodas augstāk par 1,5 m no grunts vai pārseguma, kā arī, ja to attālums no iespējamās augstuma pārejas līmeņa vietās ir mazāks par 2 m, jānodrošina ar iežogojumiem 1 m augstumā, ar vienu papildus horizontālu elementu un ne mazāk kā 15 cm augstu apmali;

1.4.9. vietās, kuras nav nosegtas ar pārsegumu, jānorobežo ar iežogojumiem vai jānosedz ar vienlaidu klājumu;

1.4.10. sienu ailes jānožogo, ja pārsegums ir vienpusējs un ailes apakšējā mala ir zemāka par 1 m no pārseguma;

1.4.11. celtniecības atkritumi no ēkas stāviem vai sastatnēm jānolaiž pa slēgtām teknēm, noslēgtās kastēs vai konteineros. Teknes apakšējais gals nedrīkst atrasties augstāk kā 1 m no zemes vai arī tam jābūt pievienotam tvertnei. Nosviest atkritumus bez teknes atļauts tikai no augstuma, kas nepārsniedz 3 m. Vietas, kur tiek nosviesti atkritumi, no visām pusēm jāiežogo;

1.4.12. aizliegts apmešanas darbus veikt uz sastatnēm negaisa laikā, atkalā, miglā un ja vējš ir 15 m/sek. un lielāks.

1.5. Ugunsdrošības pasākumi:

1.5.1. nesmēķēt un nelietot atklātu uguni darba vietās un ugunsnedrošās zonās;

1.5.2. ievietot izlietoto slaukāmo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;

1.5.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem;

1.5.4. zināt ugunsdzēsības līdzekļu izvietojuma vietas, prast rīkoties ar tiem ugunsgrēka izcelšanās gadījumā.

1.6. Elektrodrošības prasības:

1.6.1. elektroierīcēm un visām metāla, daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt droši izolētām un iezemētām;

1.6.2. zināt un ievērot elektrodrošības prasības;

1.7. Darba higiēnas prasības darba vietai:

1.7.1. lietot gadalaikam un metroloģiskajiem apstākļiem atbilstošus apģērbus;

1.7.2. aukstajā periodā nodrošināt iespēju darba pārtraukumos uzturēties apkurinātās telpās;

1.7.3. telpu gaisa temperatūrai jābūt diapazonā no 16 līdz 23° C aukstajā gadalaikā, no 16 līdz 27° C siltajā laikā;

1.7.4. telpu relatīvajam mitrumam jābūt diapazonā no 30 līdz 70 %;

1.7.5. gaisa kustības ātrums telpās nedrīkst pārsniegt 0,4 m/s;

1.7.6. darba vietas - apgaismojumam jābūt ne mazākam par 300 lx.

1.8. Darbiniēks ir tiesīgs, atteikties veikt darbu, vai pārtraukt to, ja darba devējs nav - nodrošinājis nekaitīgus un drošus apstākļus.

2. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori

2.1. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori ir:

- krītošie materiāli, detaļas, instrumenti;
- elektriskās strāvas iedarbība;
- nepietiekams apgaismojums;
- putekļi;
- ķīmisku vielu iedarbība caur ādu vai elpošanas orgāniem;
- paslīdēšana, aizķeršanās, pakrišana, nokrišana no augstuma;
- piespiedu darba poza (stāvus);
- nepareiza vai pārāk liela smaguma celšana, pārnēsāšana;
- raupjas, abrazīvas materiāla (ķieģeļu u.t.t.) virsmas;
- šķembas no apstrādājamā materiāla;
- nelabvēlīgi laika apstākļi: aukstums, mitrums, vējš, tieša saules staru iedarbība u.c.;
- dažādu celtniecības mehānismu vai instrumentu traumējoša iedarbība;

darbs ar rokām;

3. Individuālie aizsardzības līdzekļi

3.1. Individuālie aizsardzības līdzekļi:

- laika apstākļiem piemērots darba apģērbs;
- darba apavi;

- cimdi;
- respirators;
- drošības josta;
- aizsargbrilles vai aizsargmaska;
- aizsargķivere.

4. Darba aizsardzības prasības pirms darba uzsākšanas

- 4.1. Pirms darba uzsākšanas saņemt no meistara vai darba vadītāja uzdevumu un nepieciešamības gadījumā – instrukctāžu.
- 4.2. Uzvilkt darba apģērbu, apavus un nepieciešamos individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 4.3. Sakārtot darba vietu, novākt nevajadzīgos vai traucējošos priekšmetus un sagatavot darba rīkus un individuālos aizsarglīdzekļus.
- 4.4. Pārbaudīt darba vietu un apgaismojumu, pārnesamā gaismas ķermeņa barošanas spriegums nedrīkst būt virs 42 V. Visus elektromontāžas darbus jāveic elektrīķim.
- 4.5. Instrumentus, tehnisko nodrošinājumu, sastatnes vai paaugstinājumus, apmešanas darbu palīgierīces izmantot pēc to nozīmes.
- 4.6. Aizliegts izmantot: instrumentus, kravas celšanas ierīces, sastatnes vai paaugstinājumus, kam ir plaisas, lūzumi, nošķēlumi un citi defekti, kas var novest pie sabojāšanās to izmantošanas laikā.
- 4.7. Aizliegts veikt mūrēšanas darbus neapgaismotās vai slikti apgaismotās vietās.
- 4.8. Pārbaudīt instrumentus un iekārtu derīgumu un pārbaudīt sastatņu, pastatņu, pārvietojamo galdu un margu derīgumu. Izmantojot nožogojumus, mūrniekam jāpārlicinās par to izturību.
- 4.9. Pārbaudīt drošības jostu: jāpārlicinās vai tās sastāvdaļās ir darba kārtībā (siksna stiprinošie un regulējošie gredzeni, karabīnes aizslēgs)

5. Darba drošības prasības darba laikā

5.1. Apmešanas darbi būvbedrēs un tranšejās:

- 5.1.1. pirms uzsākt darbus būvbedrēs un tranšejās, rūpīgi jāpārbauda to sienu stiprinājumu stāvoklis un drošība;
- 5.1.2. materiālus būvbedrēs jāpadod mehanizēti, pielietojot tvertnes, konteinerus, kas nevar patvaļīgi atvērties un izslēdz materiālu izkrišanas iespēju;
- 5.1.3. stiprinājumu izjaukšanu un velvju loku aizbēršanu jāveic pakāpeniski, vienlaicīgi ar fundamenta celšanu.

5.2. Sienu apmešana:

- 5.2.1. mūrējot sienas no iekšējiem paaugstinājumiem, ja objekta augstums pārsniedz 7 m, tam apkārt ārpusē izvieto aizsargjumbtiņus vienlaidus dēļu klāja veidā, kuru platums ir 1,5 m un, kas balstās uz metāla kronšteiniem. Kronšteinus karina uz āķiem, kurus izvieto mūrēšanas gaitā. Jumbtiņa klājs ar sienas apakšējo daļu veido 110 grādu lielu leņķi un atrodas no sienas ne tālāk kā 50 mm. Pirmo jumbtiņu rindu izvieto ne augstāk kā 6 m no zemes, bet otro izvieto un pēc tam pārvieto ik pēc katriem 6-7 m mūrēšanas gaitā;
- 5.2.2. mūrējuma līmenim pēc sastatņu vai paaugstinājumu pārvietošanas jābūt par 0,7 m augstākam nekā darba klāja vai seguma līmenim. Ja mūrēšanas līmenis ir zemāks, jālieto drošības jostas vai speciālas drošības ierīces;

- 5.2.3. nedrīkst mūrēt ārsienas, kas plānākas par 0,75 m, stāvot uz šīm sienām. Ja siena ir biezāka par 0,75 m atļauts mūrēt uz šīs sienas, izmantojot drošības jostu, ko nostiprina pie speciālas drošības ierīces;
- 5.2.4. nedrīkst mūrēt ēku nākošā stāva sienas, ja nav izveidotas starpstāvu seguma, kā arī kāpņu laukumiņa un laidu nesošās konstrukcijas.
- 5.3. Sastatņu un paaugstinājumu darba drošības prasības:**
- 5.3.1. sastatnēm un paaugstinājumiem, jābūt nebojātiem, ar gludu klāju;
- 5.3.2. virsmai uz kuras uzstāda sastatnes un paaugstinājumus, jābūt gludai, noblietētai;
- 5.3.3. sastatnēm un paaugstinājumiem jābūt stabiliem un izturīgiem. Sastatņu statnis tiek novietots uz dēļu pamatnes, kuras biezums 50 mm un, kura piestiprināta pie būvējamās ēkas sienas. Sastatņu stiprību un nekustīgumu nodrošina izveidojot stingras diagonālas saites. Cauruļveida sastatnes nodrošina ar zemējuma elementiem;
- 5.3.4. sastatnes un paaugstinājumus, kas nav augstākas par 5 m, drīkst lietot tikai pēc tam, kad tās pārbaudījis darba vadītājs un tās reģistrētas darba žurnālā, bet tās, kas augstākas par 5 m – pēc tam, kad tās pārbaudījusi komisija, ko ieceļ vadītājs un par kurām sastādīts akts;
- 5.3.5. sprauga starp ceļamās ēkas sienu un sastatņu darba klāju, nedrīkst būt platāka par 50 mm;
- 5.3.6. inventāra paredzēto paaugstinājumu uzstādīšana divos līmeņos jāveic saskaņā ar projektu;
- 5.3.7. sastatnēm un paaugstinājumiem jābūt apgādātiem ar trepēm, pa kurām var pārvietoties cilvēki. Augšējam trepju galam jābūt nostiprinātam, pašām trepēm – iežogotām;
- 5.3.8. sastatņu un paaugstinājumu darba klājiem, kas atrodas augstāk par 1,5 m, jābūt iežogotiem. Iežogojumiem jābūt ar margām 1,0 m augstumā un borta dēli, kura platums –0,15 m;
- 5.3.9. sastatņu un paaugstinājumu klāja platumam, veicot apmešanas darbus, jābūt ne mazākam par 1 m;
- 5.3.10. sastatņu un paaugstinājumu plāksņu virsmām jābūt līdzenām, to savienošana ar svītras uzsituma palīdzību pieļaujama tikai pa horizontāli, pie tam sadurelementu gabaliem jābūt atbalstītiem un jāpārklāj atbalsts ne mazāk kā 20 cm uz katru pusi;
- 5.3.11. kāpņu telpās jāizmanto speciālas sastatnes, lietojot pieslienamās trepes aizliegts;
- 5.3.12. sīku mūrēšanas darbu veikšanai var izmantot pārnesamās kāpnes, ja ir koka grīda, kāpņu galiem jābūt no metāla ar asiem galiem, bet ja grīda ir no betona vai akmens tad kāpņu apakšējiem galiem jābūt ar gumijas uzmaivām;
- 5.3.13. aizliegts darbu laikā pārslogot sastatņu un paaugstinājumu klājus

6. Darba aizsardzības prasības darbu beidzot

- 6.1. Beidzot darbu, mūrniekam jāattīra darba vieta no celtniecības atkritumiem. Jānovāc no paaugstinājumiem pārpalikušos materiālus un taru.
- 6.2. Novilkt darba tērpu un individuālos aizsardzības līdzekļus (brilles, respiratoru u.c.) un attīrīt tos no putekļiem un netīrumiem.
- 6.3. Pēc darba ievērot personīgās higiēnas prasības.
- 6.4. Paziņot meistaram par visiem bojājumiem un traucēkļiem, kas radušies vai pamanīti darba laikā.

7. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

- 7.1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties darbs jāpārtrauc un jāziņo meistaram vai vadītājam, jāveic pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad jāizsauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests pa tālr. 112, nosaucot ugunsgrēka vietas adresi un savu vārdu, uzvārdu, telefona numuru.
- 7.2. Rodoties bīstamībai, kas var izsaukt nelaimes gadījumu, darbs nekavējoties jāpārtrauc un jābrīdina citi tuvumā strādājošie.
- 7.3. Traumas vai nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoši jāsniedz pirmā palīdzība vai jāizsauc Neatliekamā medicīniskā palīdzība pa tālr. 113, uzrādot nelaimes gadījuma precīzu adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu.
- 7.4. Par darba laikā iegūtajām traumām nekavējoties jāziņo administrācijai.
- 7.5. Notikuma vietā jāsiglabā pēc avārijas vai nelaimes gadījuma izveidojusies situācija. To izmainīt drīkst tikai gadījumā, ja tas saistīts ar palīdzības sniegšanu, vai arī traucēta transporta kustība.

8. Darbinieka atbildība par instrukcijas noteikumu pārkāpumiem

Personas, kuras pārkāpušas darba drošības noteikumus atkarībā no kaitējuma raksturu par dotās instrukcijas, pastāvošo mehānismu ekspluatācijas noteikumu u.c. darba aizsardzības prasību neievērošanu, ir atbildīgas disciplinārā, administratīvā vai tiesas kārtībā pēc pastāvošās likumdošanas atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām, kas radušās pārkāpuma rezultātā.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tālrunis – 112
Neatliekamās medicīniskās palīdzības tālrunis – 113